

## REASÜRANS

Reasürans, sigorta şirketleri için en önemli risk ve sermaye yönetim enstrümanlarından biri olup; bu sayede sigorta ürünleri daha güvenli ve ucuz bir şekilde sigorta ettirenlere sunulabilmektedir.

### 1. Reasüransın Tanımı

Reasürans sigorta şirketinin bir sigorta sözleşmesi aracılığı ile üstlendiği risklerin bir kısmının sigortalı ile doğrudan sözleşme ilişkisi bulunmayan ikinci bir sigortacıya, reasüröre, devredilmesidir.

**Saklama Payı:** Sigorta şirketlerinin kendi bünyelerinde bırakabilecekleri en yüksek sigorta miktarıdır. Sigorta şirketinin sermayesi, prim geliri ayrıca riskin türü ve özelliği göz önünde tutularak önceden belirlenen saklama payları, uygulama sırasında ölçüt olarak kabul edilir.

**Reasürör:** Direkt sigortacıya reasürans güvencesi veren reasürans şirketine reasürör denir.

**Sedan Şirket:** Riski kabul eden ve sigortalıya karşı tazminat ödeme yükümlülüğü altına giren ilk sigortacıdır. Reasürans işlemlerinde riskin bir kısmını devreden şirkete sedan denir.

**Sesyon:** Reasürans yoluyla devredilen ve dolayısıyla reasürör tarafından kabul edilen iş miktarıdır.

**Retrosesyon:** Reasürans yoluyla kabul edilen işlerin reasürörce kısmen veya tamamen başka bir şirkete devredilmesidir.

### 2. Tarihçe

- Tıpkı modern sigortacılığın ortaya çıkmasında olduğu gibi reasürans konusunda da deniz nakliyat sigortaları öncü olmuştur. Bilinen ilk reasürans sözleşmesi 12 Temmuz 1370 tarihinde düzenlenmiştir.
- Reasürans işlemlerinin henüz çok yaygın olmadığı yıllarda sigorta şirketlerinin bir diğer risk transfer aracı ise koasürans idi.
- Reasüransın gelişiminde tetikleyici asıl unsur yangın sigortaları olmuştur. İlk yangın reasürans anlaşmaları 1820'li yıllarda Almanya'da görülmüştür. Büyük çapta hasara yol açan katastrofik yangınlar reasürans tarihi açısından bir dönüm noktası olmuştur.
- Sigortacılık sektörünün 19. Yüzyılda hızlı büyüme trendine paralel olarak reasürans işlemlerinin de hacmi artmıştır. Böylece, 20. yüzyılda dünyanın farklı yerlerinde çok sayıda sigorta şirketi kurulmuştur.

### 3. Reasürans Mekanizmasının İşleyişi

Sigorta şirketleri, tahmin ettikleri değerler ile gerçekleşecek sonuçlar arasındaki fark dolayısıyla zor duruma düşmemek için, üstlendikleri riskin bir kısmını devreder yani reasürans teminatı satın alır.

Sigorta şirketleri, sattıkları sigorta ürünleri ile pek çok riski bünyelerinde toplayarak risk portföyleri oluştururlar. Bir sigorta portföyünün dengeli ya da bir diğer deyişle homojen sayılabilmesi için mümkün olduğunca benzer ve eşit risklerden oluşuyor olması gerekmektedir. Bu durumda da sigorta şirketinin reasürans ihtiyacı son derece az olur. Bununla birlikte, dengeli portföylerin hasar sonuçlarında bile zaman zaman büyük sapmalar olabilir. Burada iki önemli risk faktörü söz konusudur:

- **Rasgele Dalgalanma Riski:** Sigorta güvencesi altına alınmış bir riskin tamamen beklenmeyen ya da hemen hemen tahmin edilmeyen bir olay nedeniyle gerçekleşerek hasar oluşması olasılığıdır. Örneğin, Dünya Ticaret merkezine yapılan terör saldırısı
- **Değişim riski:** Teknolojik, sosyal, ekonomik ya da politik gibi toplumun genelini etkileyen makro olaylar neticesinde hasar dağılımlarında beklenmeyen boyutlarda değişimler olması riskidir. Örneğin, Demir Perde'nin 1991 yılında yıkılmasından sonra Avrupa'daki otomobil hırsızlığında büyük artış yaşanmış olması gibi

Bir sigorta şirketinin reasürörlere devredeceği riskin ne kadar olacağını belirleyen çeşitli etkenler vardır: şirketin mali gücü, iş modeli, risk stratejisi (riskin ne kadarını üzerinde tutmak istediği), reasürans piyasasının durumu gibi. Bu yüzden reasürans ihtiyacını hesaplayan ideal bir yöntem yoktur.

Aşağıdaki örnekler farklı durumdaki sigorta şirketlerinin değişik reasürans ihtiyaçlarını göstermektedir:

- Ağırıklı olarak deprem, sel gibi katastrofik olaylara bağlı risklere ilişkin poliçeler satan bir sigorta şirketinin reasürans ihtiyacı oldukça yüksektir.
- Büyük ve uluslararası sigorta şirketleri farklı piyasalarda faaliyet göstermenin verdiği risk dağıtma avantajına sahip olduğundan, küçük ve yerel sigorta şirketleri reasürans korumasına göreceli olarak daha çok ihtiyaç duyarlar.
- Belirli bir müşteri grubuna hitap eden ya da sadece belirli tür sigorta ürünü satan sigorta şirketleri daha fazla türde sigorta sunan şirketlere kıyasla daha fazla reasüransa gereksinim duyarlar.
- Büyük hasar yaratma olasılığı olan, az sayıda poliçeden oluşan portföyleri olan sigorta şirketleri, çok sayıda poliçeden oluşan, homojen ve küçük hasar olasılıklı portföyleri olan şirketlere göre reasüransa daha çok ihtiyaç duyarlar.
- Ölüm ve maluliyet riskinin ağırlıkta olduğu hayat sigortası portföyleri olan hayat sigortası şirketleri, daha çok birikim teminatı çerçevesinde prim toplayan hayat sigortası şirketlerine kıyasla daha çok reasürans koruması satın alma eğiliminde olurlar.

Reasüransın sigorta şirketlerine ve dolaylı olarak ekonominin geneline yaptığı pek çok katkıdan söz edilebilir. Sigorta şirketlerinin perspektifinden bakılacak olursa, reasüransın sunduğu temel faydalar şu şekilde özetlenebilir:

- Beklenen ile gerçekleşen hasar miktarları arasında büyük sapmalar meydana geldiği durumlarda sigorta şirketinin mali yapısının bozulmasını, reasürans teminatının kapsamı çerçevesinde azaltır.
- Sigorta şirketinin risk alma kapasitesini yükselterek, kendi mali kaynakları ile alabileceğinden daha fazla risk üstlenmesine yani daha fazla poliçe satmasına olanak verir.
- Tecrübesi, teknik bilgi birikimi ve sahip olduğu veriler sayesinde sigorta şirketine risk değerlendirmesi, eğitim, hasar yönetimi, özel risklerin sigortalanması gibi konularda destek olabilir.

Reasürans şirketleri, tıpkı sigorta şirketleri gibi mümkün olduğunca dengeli bir risk portföyüne sahip olmak isterler. Bunu yapmak için dünyanın değişik yerlerinden farklı branşlarda riskler alarak belirli bir denge seviyesine ulaşmaya çalışırlar. Reasürans şirketlerinin dengeli bir portföy sahibi olmak adına yapabilecekleri bir diğer şey ise üstlendikleri riskin belirli bir kısmını diğer reasürans şirketleri ile paylaşmaları yani retrosesyon yapmalarıdır.

#### 4. Risk Kabul Döngüsü

Ekonominin diğer uygulama alanlarında olduğu gibi reasürans piyasasında da arz-talep dengesi piyasa fiyatını belirleyen temel faktördür. Reasürans arzı ile sigorta ve reasürans şirketlerinin reasürans ihtiyacı arasındaki ilişki, reasürans piyasasının belirleyici unsurudur.

#### 5. Reasürans Türleri

- **İhtiyari Reasürans:** Sedan hangi bireysel riskleri reasüröre önereceğini serbestçe belirler, reasürör de bunlardan hangisini kabul ya da reddetmek istiyorsa buna göre serbestçe karar verir.

- **Mecburi (Otomatik) Reasürans:** Bu tür reasürans uygulamalarında sedan, reasürör ile imzalamış olduğu bir anlaşma uyarınca tanımlanmış risklerin yine anlaşmayla belirlenmiş kısmını reasüröre devretmek ve reasürör de bu riski kabul etmek zorundadır.

Sedan ile reasürör arasındaki reasürans anlaşmasına **trete (treaty)** denmektedir.

#### 6. Reasürans Uygulamaları

Gerek ihtiyari gerekse de mecburi reasürans uygulamaları iki farklı şekilde yapılabilir.

##### 6.1 Bölüşmeli Reasürans:

Bölüşmeli reasüransta sedan ve reasürör, primleri ve hasar ödemelerini tretede belirlenen bir oranda aralarında bölüşürler. Tretenin türüne göre bu oran sözleşmede belirtilen tüm riskler için aynı (**kot-par reasürans**) olabileceği gibi riskten riske farklılıkta gösterebilir. Reasürör, hasara ne oranda katılım yapmayı taahhüt etmiş ise primlerdeki payı da bu oranda olur. Örneğin, bir sedan belirli risklerin yüzde 70'ini bölüşmeli reasürans tretesi ile bir reasüröre devretmiş ise primlerin yüzde 30'u sedan da kalırken yüzde 70'i reasüröründür.

Reasürör, sedanın acentelerinin komisyonu, genel yönetim giderleri, hasar tespit giderleri gibi harcamalarını karşılamak üzere sedana reasürans komisyonu adı altında bir ödeme yapar.

##### 6.1.1 Kotpar Reasürans:

Bölüşmeli reasüransın en kolay türü kotpar reasürans treteleridir. Kotpar reasürans uygulamasında, reasürör, tretede belirlenen branş ya da branşlardaki poliçelerin risklerini yine tretede belirlenmiş sabit bir oran çerçevesinde kabul etmeyi taahhüt eder. Tretede belirlenen oran, sedanın riskinin ne oranda reasüröre devredileceğini yani reasürörün sorumlu olacağı hasar ve alacağı prim miktarlarını belirleyen oranı ifade eder.

Basit, uygulaması kolay ve maliyet avantajlı bir reasürans yöntemidir. En önemli dezavantajı, sedanın riskleri herhangi bir ayrıma tutmasına imkan vermeksizin tüm risklerin aynı oran içerisinde reasüröre devredilmesi mantığına dayanmasıdır. Bu sebeple, kotpar reasürans treteleri sedanın risk portföyünü dengelemesine yardımcı olmaz ve bu da sedanın karını etkiler.

### **6.1.2 Eksedan Reasürans:**

Eksedan reasürans, kotpara göre daha gelişmiş bir bölüşmeli reasürans türüdür. Kotpara olduğu gibi reasürör her hasarın ödenmesine iştirak etmez. Sedan tetedede belirtilmiş olan ve her bir risk grubu için farklı olarak belirlenebilecek bir miktara kadar olan hasarlar için kendi başına sorumludur. Reasürör ise bu miktarı aşan hasarlardan sorumlu olmayı trete ile taahhüt eder. Reasürörün sorumlu olacağı miktarın üst sınırı ise tetedede belirtilir. Üst sınır genellikle sedanın saklama payının belirli bir katı olur.

Eksedan reasürans tretelerinin en önemli avantajı, kotparın aksine sedana portföyünü dengeleme fırsatı sunmasıdır. Reasüröre devredilecek riskin ait olduğu sigorta branşının yapısına göre sedan saklama payını değişik seviyelerde ayarlama şansına sahiptir.

### **6.2 Bölüşmesiz Reasürans**

Bölüşmesiz reasüransta, bölüşmeli reasüransta olduğu gibi sedanla reasürörün hasarı ve dolayısıyla primi aralarında ne oranda paylaşacağına ilişkin olarak önceden belirlenen bir oran yoktur. Hasarın ne oranda reasürör ile sedan arasında paylaşacağı, gerçekleşecek hasar miktarına göre değişir.

#### **6.2.1 Hasar Fazlası Reasürans:**

Hasar fazlası reasürans tretelerinde belirleyici olan hasar miktarıdır. Sedan, sigorta değeri ne olursa olsun tetedede belirlenen miktara (net saklama payına) kadar olan tüm hasarları öder; ancak bu miktarın üstündeki hasarlarda ise reasürör tetedede belirtilmiş olan azami sınıra kadar tüm hasarı öder. Bir diğer deyişle, hasar miktarı net saklama payını geçmediği sürece reasürörün sorumluluğundan bahsedilemez. Ancak net saklama payını geçen hasar durumunda ise reasürör üst sınıra kadar olan bütün hasarı öder.

#### **6.2.2 Stop – Loss Reasürans**

Stop-loss treteleri, tetedede belirtilmiş olan sigorta branşının yıl sonundaki hasar miktarındaki dalgalanmalara karşı reasürans güvencesi sunar. Net saklama payı, genellikle yıllık prim gelirin belirlen bir yüzdesi olarak tanımlanmakla birlikte, sabit bir miktar olarak da belirlenebilir. Net saklama payı, tek ve büyük bir hasarla ya da çok sayıda küçük, orta hasarla geçilebilir. Önemli olan, tetedede bahsi geçen sigorta branşı ile ilgili olarak yıl sonunda ulaşılmış olan toplam hasar miktarıdır.

### **6.3 Finansal Reasürans**

Finansal reasürans, risk transferinden yani reasürans fonksiyonundan ziyade sermaye yönetimine odaklanmış reasürans türüdür.

Hayat dışı branşında, finansal reasürans anlaşması çerçevesinde sigorta şirketinin primleri reasürans şirketince tutulur ve yönetilir. Birden çok yıla dayanan bu anlaşma sonunda reasürans şirketi anaparayı ve getirileri sigorta şirketine iade ederken, önceden belirlenmiş bir kar marjını ise kendine saklar.